

УДК 378.147.016:811.111

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МИВИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Жовніренко Яна Григорівна
Висоцька Олена Сергіївна

м.Слов'янськ

У статті розглядаються деякі проблеми підготовки майбутніх вихователів до навчання англійської мови дітей дошкільного віку. Проаналізовано певні шляхи та методи оптимізації навчально-виховного процесу майбутніх вихователів дошкільної освіти. Позначена роль використання комунікаційних технологій під час підготовки фахівців комбінованої спеціальності як засіб створення віртуального мовного середовища з метою формування у студентів навичок іншомовного спілкування. Запропоновано стислий огляд понять «іншомовна компетенція», «методична компетентність» та «методична культура».

Ключові слова: майбутній вихователь дошкільної освіти, іншомовна методична компетентність, методична культура, комунікаційні технології.

Актуальність теми дослідження. На сучасному етапі становлення української системи освіти і виховання у контексті інтеграції України до Європейського Союзу особливої актуальності набуває проблема практичного володіння іноземною мовою як засобом спілкування та культурної взаємодії. Підготовка майбутніх вихователів дітей дошкільного віку завжди посідала особливе місце в системі педагогічної освіти, й відтепер набула нової актуальності. Так, оновлений Базовий компонент дошкільної освіти, затверджений Наказом МОНмолоді й спорту №615 від 22 травня 2012 р. підтвердив спрямованість дошкільної освіти на розвиток особистості дитини. Зокрема, до його варіативної частини включена іноземна мова, визначено зміст комунікативно-мовленнєвої компетенції дитини й окреслено результати освітньої діяльності за цим напрямом. Багато учених є прибічниками ідеї, що дитина опановує іноземну мову більш легко в умовах життєво важливого спілкування, джерелом якого для цього віку може бути навчальна гра, оскільки вона забезпечує справжню внутрішню мотивацію вивчення мови дітьми. Дослідники Г.В.Беленька та І.О.Мордоус, наголошуючи на необхідності включення іноземної мови до повсякденного життя дошкільників – у режимні моменти, в рухову активність, образотворчу діяльність дітей, у процеси ознайомлення їх із природою, гру, працю з метою створення штучного мовного середовища [1, с.14].

Система мовної освіти передбачає початок навчання іноземної мови в молодшій школі, а відтак підготовка дітей дошкільного віку до сприйняття іноземної мови безумовно створює позитивні психологічні умови для подальшого опанування мовним матеріалом. Вітчизняний та світовий досвід підготовки фахівців інтегративних спеціальностей довів перспективність існуючої стратегії. Поєднання педагогічної та лінгвістичної спеціальностей виводить студентів на міжнародний рівень розуміння призначення дошкільної освіти. Такий інтегративний навчальний процес збагачує отриманні знання автентичними матеріалами на іноземній мові, й таким чином, уможлиблює формування особистості сучасного освіченого вихователя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемою раннього навчання іноземних мов опікувалось багато педагогів. Перші спроби теоретичного обґрунтування необхідності провадження раннього навчання з'явилися ще в 60 – 80 рр. ХХ століття. У цей період особливої актуальності набула проблема зниження вікового порогу масового навчання іноземних мов. Світ побачили роботи І.Н.Верещагіної, Н.Д.Гальскової, С.І.Гвоздецької, Г.В.Рогової, О.С.Ханової, Т.А.Чистякової. Розвиток науково-методологічної думки в

сфері раннього навчання позначений в дослідженнях науковців ХХІ століття, а саме: Н.Н.Ачкасової, О.О.Денисенко, Є.В.Жирнової, С.А.Натальїної, А.П.Пониматко та ін. Однією з узагальнюючих досліджень проблеми раннього навчання іноземної мови, а також підготовки фахівців цієї галузі слід визнати роботу зарубіжних педагогів З.М.Нікітенко та Н.Д.Гальскової. Автори розглядають концепцію раннього навчання іноземним мовам, її походження, основні методичні категорії, а також методи навчання. Слід зауважити, що вчені основну увагу приділили початковій школі й поверхнево оглянули проблему навчання іноземній мові в дошкільному навчальному закладі й аспект підготовки фахівців цієї галузі [6].

Педагогічні, психологічні й методичні аспекти щодо передумов формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів, достатньо широко висвітлено в вітчизняній науково-педагогічній літературі та періодичних виданнях (А.Басіна, В.Буренко, О.Вишневський, Н.Гальскова, Н.Гез, В.Куліш, С.Ніколаєва, Є.Маслико, В.Редько, П.Сисоєв, В.Яніна та ін.).

В Україні останнім часом було проведено невелику кількість досліджень щодо підготовки фахівців дошкільної освіти до навчання дітей іноземній мові. У наукових студіях Т.М.Шкваріної визначено провідну педагогічну умову успішної підготовки студентів педучилища до навчання дітей англійської мові, зокрема відбір абітурієнтів за підсумками вступних випробувань, тобто наявність певного базового рівня знань з англійської мови, врахування комунікативного та лінгвістичного характеру мовних здібностей студентів, мотивів вибору спеціальності, розподіл навчального матеріалу на структурно-модульні цикли [9].

Цей аспект успішно опрацював й С.В.Будак. Учений студіював дидактичні умови підготовки майбутніх фахівців. Педагог визначив готовність студентів до навчання дошкільників іноземній мові, що характеризується сукупністю теоретичних, лінгвістичних, країнознавчих і методичних знань з іноземної мови [3].

Значущість використання інформаційних та комунікаційних технологій у навчанні іноземній мові в дошкільному навчальному закладі запобіжно згадує Н. Фоменко. Наукові розвідки Л.Гаделія присвячені інтегративному способу навчання англійської мови. В.Карташов теоретично обґрунтував необхідність формувати професійні якості майбутніх викладачів іноземної мови у дошкільному закладі. Подібний аспект розглянула й Н.В.Харитонова. Дослідниця зосередила увагу на професійній компетенції вчителя іноземної мови, що охоплює сукупність особистісних, професійних, комунікативних властивостей, які дозволяють педагогу здійснювати професійну діяльність більш ефективно [8].

Ж.І.Ігумнова поділилась науковими здобутками щодо доцільності підготовки комп'ютерних спеціалістів для навчання іноземній мові в дошкільних навчальних закладах. Дослідниця підкреслила наявність попиту в сучасній віковій педагогіці на «бі-фахівця», який володіє декількома компетенціями. Учена здійснила спроби змоделювати майбутнього фахівця в сфері дошкільної освіти, ядро компетентного цілого якого буде складатись із педагогічної компетенції й комунікативної компетенції медіатора культури [4, с.73].

Отже, аналіз наукової літератури дозволяє постулювати, що в науковій методичній педагогічній літературі проблема підготовки майбутніх вихователів до навчання іноземної мови в дошкільних закладах не розглянута комплексно й всебічно. Наукові розвідки вітчизняних та зарубіжних

фахівців охоплюють лише деякі аспекти цього психолого-педагогічного процесу.

З огляду на зазначене, **метою статті є** аналіз сутності та змісту підготовки майбутніх вихователів до навчання іноземної мови в дошкільних навчальних закладах, огляд деяких аспектів навчально-виховного процесу для комбінованої спеціальності.

Виклад основного матеріалу. Фахівці з глобалізації ринку стверджують, що молоде покоління повинно буди готовим до таких соціально-економічних вимог суспільства, як мобільність, уміння приймати й оцінювати інші культури. Така суспільна тенденція стосується і сфери виховання дітей – батьки розуміють, що жити малюкам доведеться в умовах міжкультурного спілкування. Знання іноземної мови допомагає дітям краще орієнтуватись у динамічно змінному світі з його інтегративними процесами в усіх сферах суспільної діяльності. Ще одним істотним фактором важливості раннього навчання іноземним мовам, на думку педагогів і батьків, є теза, що будь-який освітній заклад відіграє важливу роль у формуванні системи світогляду та світовідчуття в дитині, виявленні й розвитку її здібностей. Звідси й виникає попит на фахівців дошкільної освіти зі знанням іноземної мови і володінням технологіями раннього навчання англійській мові. Слід підкреслити, що раннє навчання іноземним мовам також є пріоритетним напрямом освітньої політики нашої держави.

Під час підготовки вихователів зі знанням іноземної мови особливого значення набуває формування іншомовної комунікативної компетенції, оскільки навчання дітей дошкільного віку іноземній мові ґрунтується на розвитку усних навичок, що є можливим лише за умови моделювання педагогом ситуації іншомовного спілкування. Навчання іноземній мові повинно бути орієнтовано на компетенції і повинно давати по можливості не тільки широку теоретичну основу, а й сприяти розвитку компетенції щодо заохочення комунікативних дій учнів. Для раннього вивчення іноземних мов у дошкільних навчальних закладах вихователі повинні мати рівень володіння іноземною мовою від B2 до C1 відповідно «Загальноєвропейським рекомендаціям з мовної освіти», щоб говорити на заняттях максимально без помилок і демонструвати модель мови-оригіналу. Зміст навчального матеріалу викладачі іноземної мови й методики викладання мають зорієнтувати на міжкультурні знання, тобто враховувати обидві мови і обидві культури, а також розглядати їх у співвідношенні один до одного - рідна мова / рідна культура й досліджувана мова / досліджувана культура. У рамках навчання у ВНЗ необхідно навчити студентів мовних засобів, що стосуються важливих дитячих тем і ситуацій, а також відповідним мовним оборотами для управління навчальним процесом.

Для формування у студентів навичок іншомовного спілкування деякі педагоги, зокрема Л.Є.Петухова, пропонують упроваджувати в навчальний процес засоби електронної комунікації, які дозволяють створити віртуальне навчальне середовище. Участь у таких телекомунікаційних проєктах

дозволяє використовувати іноземну мову для реального спілкування з її носіями та іншими учасниками навчального процесу. Така діяльність, на думку дослідниці підвищить мотиваційний рівень студентів й якісно вплине на кінцевий результат, тобто опанування навичок іншомовного мовлення [7, с.26].

Не менш важливим в процесі підготовки вихователів із знанням іноземної мови є комплекс методичних знань, умінь і навичок. Це - основа для набуття методичної компетентності, яка, в свою чергу, є індикатором визначення-готовності майбутнього вихователя до реалізації завдань мовної освіти з урахуванням майбутньої сфери професійної діяльності й предметаспеціалізації спеціальності. Деякі дослідження методичної компетенції були успішно здійснені в вітчизняній методології. Зокрема О.Б.Бігич трактує поняття *методична компетентність* як «сукупність методичних знань, навичок і вмінь, та індивідуальних, суб'єктивних й особистісних якостей вчителя іноземної мови, яка функціонує як здатність проєктувати, адаптувати, організувати, вмотивувати, досліджувати й контролювати навчальний, пізнавальний, виховний і розвиваючий аспекти іншомовної освіти» [2, с.12-13].

О.В.Котенко в контексті підготовки майбутнього педагога дошкільної і початкової ланки освіти змістом його іншомовної методичної освіти вважає методичну культуру, тобто ту частину загальної культури, яка накопичена у царині відповідної людської діяльності – навчання іноземній мові. Формування іншомовної методичної культури учителя – це фундамент для розвитку психологічної, педагогічної культури, досконалого рівня володіння англійською мовою, що у поєднанні складають професійну культуру педагога та сприяють його професійному зростанню. Іншомовна методична культура передбачає сформованість професійно-методичних умінь вихователя дошкільного навчального закладу використовувати сучасні технології у навчання іноземній мові, методи та прийоми навчання; раціонально планувати і вміня поєднувати різні форми організації навчально-виховного процесу[5].

Поєднання обох зазначених компетенцій дозволяє реалізувати практичний компонент навчальної мети – сформувати певний рівень освіти, дати мінімізований обсяг знань, навичок і вмінь спілкуватися дружно, нерідною для дитини мовою, методичне мислення, методичну культуру та методичну творчість. Таким чином, практичне завдання навчання дошкільників англійської мови полягає у формуванні елементарної англійської комунікативної компетенції.

Висновки. Підсумовуючи сказане, ми дійшли висновку, що подальшого вивчення потребує розробка моделі, педагогічних умов та етапів формування іншомовної методичної компетентності майбутніх вихователів; вивчення стану сформованості методичної компетентності у майбутніх вихователів в період їхнього навчання на заняттях та під час проходження педагогічної практики, на що і скеровано організацію навчально-виховного процесу у ВНЗ.

Література та джерела

1. Беленька Г.В. Інтегроване навчання: навчально-методичний посібник для аспірантів і магістрантів спеціальності «Дошкільне виховання» / Г.В.Беленька, І.О.Мордоус. – К.: Логос, 2003. – 116 с.
2. Бігич О.Б. Теорія і практика формування методичної компетентності вчителя іноземних мов в початковій школі: навчальний посібник / О.Б.Бігич. – К.: Ленвіт, 2006. – С.11-32
3. Будак С.В. Дидактичні умови підготовки майбутніх педагогів до навчання англійської мови дітей дошкільного віку. дис... канд. пед. наук: спец. 13.00.01 «загальна педагогіка та історія педагогіки». - Одеса, 2003. - 210 с.
4. Ігумнова Ж.И. Подготовка комплаунд-специалистов в области дошкольного образования /Жана Іванівна Ігумнова // Матеріали II – X міжнародних педагогічних читань «Підготовка фахівців дошкільної освіти в контексті вимог болонської угоди педагогічних читань». – Херсон, 2006. - С.72-74
5. Котенко О.В. Педагогіка та психологія: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень / О.В.Котенко // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м.Київ, Україна, 20 липня 2013 року). – К.: ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2013. – 124 с.
6. Никитенко З.Н. Теория и практика обучения иностранным языкам в начальной школе: учебное пособие для педагогических вузов и колледжей. / З.Н.Никитенко, Н.Д.Гальскова. – Смоленск. Ассоциация XXIвек, 2007. – 176 с.
7. Петухова Л.Є. Використання інформаційних технологій при вивченні дисциплін історико-педагогічного циклу / Л.Є.Петухова //

- Педагогічні науки: [зб. наук. праць] / Від. ред. Барбіна Є.С. – Херсон: Видавництво ХДУ, 2005. – Випуск XXXX. – С.340-343
8. Харитонova Н.В. Формирование профессиональной компетенции будущих педагогов в процессе изучения иностранного языка: автореф. дис. канд.пед. наук: спец. 13.00.08. / Наталья Владимировна Харитонova. – Магнитогорск, 2002. – 24 с.
9. Шкваріна Т.М. Методика навчання іноземної мови дошкільників: навчальний посібник / Т.М.Шкваріна. – Київ: «Освіта України», 2007. – 300 с.

В статье рассматриваются некоторые проблемы подготовки будущих воспитателей к обучению английскому языку детей дошкольного возраста. Проанализированы определенные способы и методы оптимизации учебно-воспитательного процесса будущих воспитателей дошкольного образования. Обозначена роль использования коммуникационных технологий при подготовке специалистов комбинированной специальности как средств осоздания виртуальной языковой среды с целью формирования у студентов навыков иноязычного общения. Предложен краткий обзор понятий «иноязычная компетенция», «методическая компетентность» и «методическая культура».

Ключевые слова: будущий воспитатель дошкольного образования, иноязычная методическая компетентность, методическая культура, коммуникационные технологии.

The training of future teachers of preschool children have always occupied a special place in education. The researcher stressed that there is the demand for a "bi-professional" who has several competencies. This article discusses some problems of future educators' training for the English teaching at preschool educational establishment. Certain ways and methods for optimizing the educational process of future teachers of preschool education have been analysed. IT is widely used while preparation of specialists of combined speciality as a means of creating virtual language environment in order to develop students' skills in foreign language communication. Participation in telecommunication projects allows a foreign language for real communication with its carriers and other participants in the learning process. These activities enhance students' motivation level and quality affect of the final outcome, i.e. the acquisition of skills of foreign speech. A brief overview of the concepts of "foreign language competence", "methodological competence" and "methodical culture" is given. This is the basis for the acquisition of methodical competence, which in turn is an indicator of future teacher readiness determination to achieve the objectives of language education in view of future professional field and of subject specialization speciality.

Key words: future teacher of preschool education, foreign language methodical competence, methodical culture, communication technology.

УДК 364.29+314.72

КЕРІВНІ ПРИНЦИПИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМИ ОСОБАМИ В УКРАЇНІ

Зварич Ольга Петрівна
м.Тернопіль

У статті розглядається міжнародно-правові акти, які визначають і регламентують соціальну роботу з біженцями і внутрішньо переміщеними особами. Визначено зміст понять біженці і внутрішньо переміщені особи. Розкрито зміст основних міжнародних документів, що визначають суть соціальної роботи з означеною категорією клієнтів: Конвенції Організації Об'єднаних Націй про біженців та Керівних принципів роботи з внутрішньо переміщеними особами. Схарактеризовано нормативно-правове регулювання соціальної роботи з біженцями і внутрішньо переміщеними особами в Україні.

Ключові слова: біженці, внутрішньо переміщені особи, соціальний працівник, соціальна робота, міжнародні нормативно-правові акти, принципи соціальної роботи з біженцями і внутрішньо переміщеними особами; соціальний захист.

Постановка проблемами у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Внаслідок політичних трансформацій і територіальних змін у 2014-2015-х роках в Україні з'явилася нова група людей, які потребують соціальної допомоги – внутрішньо переміщені особи. Згідно з даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, Міністерства соціальної політики України та Державної міграційної служби України, станом на 20 лютого 2015 року понад 1 020 000 осіб визначені внутрішньо переміщеними в межах України. Ці дані були підтвержені та перевірені в рамках взаємодії Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН), місцевими органами влади та громадськими організаціями.

Аналізуючи статистичні дані, надані вищезазначеними організаціями, в період з травня по вересень 2014 року, можна зробити висновок, що кількість внутрішньо переміщених осіб чисельно збільшилася та, за прогнозами експертів, має тенденцію до подальшого зростання (для порівняння, станом на 30 травня 2014 року, за підрахунками УВКБ ООН кількість внутрішньо переміщених осіб сягала 54 000 осіб (з них – 12 000 осіб з АР Крим та м. Севастополь, а 42 000 осіб з Донецької та Луганської областей). Тобто протягом останніх 7 місяців число внутрішньо переміщених осіб зросло в тричі [2]. Однак, у зв'язку з відсутністю централізованої системи реєстрації, реальна кількість осіб, переміщених всередині України, вважається неточною та значно може відрізнятися від заявленої цифри.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема біженців передбачає вивчення широкого спектру теоретичних та практичних питань, що є предметом аналізу різних сфер наукового дослідження. В Україні сучасними науковцями висвітлено: історико-правові аспекти міграції – Я.Кондратьєв, С.Бритченко, В.Андрієнко, І.Ковалишин, О.Копиленко, О.Пісун, В.Олефір, Г.Суботенко, Ю.Римаренко, В.Шепель, С.Чехович, О.Шамшур та соціологічні – О.Малиновська, І.Прибичкова, М.Шульга та інші.

Невирішена раніше частина проблеми. Масова внутрішня міграція населення всередині країни породжує низку проблем, які виникають як у самих внутрішньо переміщених осіб, так і в суспільстві в цілому. Внутрішньо переміщені особи потребують різноаспектної соціальної допомоги, підтримки (медичного, юридичного, адміністративного, соціально-психологічного характеру). Ця допомога має бути спрямована на адаптацію внутрішньо переміщених